



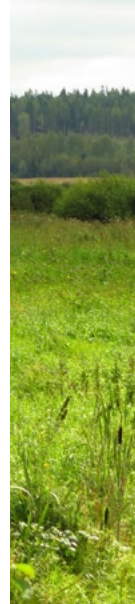
De värdefulla **DIKENA**

Diken är visserligen konstgjorda strukturer i naturen, men utgör ändå värdefulla små vattendrag i lantbruksmiljön. Ett dike kan torka en åker tillräckligt effektivt även när det påminner om ett vattendrag som formats av naturen. Dikena är betydande i Finlands lantbruksmiljö också för att de finska åkrarna fortfarande har många öppna diken jämfört med exempelvis Sverige. Natur som är typisk för dikesrenar kan bara bildas vid öppna diken. Därför kan man gärna tänka på dikena som en reserv av lokalt naturkapital. Studier har nämligen visat att när åkerarealen ökar, minskar artantalet i området, i och med att landskapet blir enformigare. ¹



Småvatten

– det vill säga bäckar, rännilar, källor, kärr, flador och glosjöar - är viktiga för naturens vattenhushållning och den biologiska mångfalden. Småvatten är känsliga, och redan små förändringar i omgivningen kan förvaga deras tillstånd. ²



MER PLATS FÖR ARTER

På dikesrenarna kan man lätt öka den biologiska mångfalden genom att låta dem vara tillräckligt breda. Bredden påverkar antalet arter mer än längden eftersom den breddar zonen mellan diket och åkern, vilket ger arterna möjligheter att anpassa sig till den förändrade miljön. ³

Dikesrenarna borde alltså vara tillräckligt breda och enhetliga områden för att olika växtarter ska kunna både fröa av sig och sprida sig. Alltför smala dikesrenar som är skilda från varandra orsakar konkurrens och stress för växterna. Bland annat insekter som också är nyttiga för människan, till exempel olika pollinerare och skalbaggar, drar nytta av tillräckligt utbredda livsmiljöer som är tillräckligt nära varandra.

Det lönar sig att slå dikesrenarna tidigast i augusti. Växtligheten på en dikesren blir desto mångsidigare ju mer sällan den slås. För att pollinerarna ska trivas och växterna kunna fröa av sig rekommenderas det också att man lämnar tillräckligt stora oslagna fläckar på renarna. ⁴





DIKESLÄNTERNA ÄR VÄRDEFULLA

Dikesläntern kan vara ännu viktigare än dikesrenen när det gäller landskapsstrukturens mångsidighet. Slänterna bearbetas inte annat än när diket restaureras och därför kan växter etablera sig där och bilda värdefulla livsmiljöer. Slänterna är också bättre skyddade mot växtskyddsmedel än dikesrenarna.

Slänten kan vara solexponerad och torr. Krävande ängsväxter drar nytta av en sådan miljö. Branta och breda dikeslänter är bättre växtplatser än renarna för blommande växter och de har konstaterats bra för fjärilar. Slänten erbjuder både vindskydd och mångsidiga näringsväxter för fjärilarna i alla deras utvecklingsstadier.⁵

Formen har betydelse

Att diket kröker sig här och där och att man placerar stenhögar eller trädstammar på lämpliga ställen i diket ger vattenorganismerna mångsidigare livsmiljöer. En långsammare strömning möjliggör för fast material att sjunka till diket botten i stället för att spolats med strömmen till ett större vattendrag. Vedväxter på dikeslänterna, till exempel vide, avdunstar vatten som de sugit upp med sina rötter och förbättrar åkerns

mikroklimat särskilt under torra perioder. Videblommorna är också en viktig näringskälla för pollinerarna om våren när det annars är ont om näring. Pollinerarna i sin tur erbjuder värdefulla ekosystemtjänster åt åkerns växtlighet. Dikesrenarna är viktiga häckningsplatser för fåglar. Fåglarna är till nytta på odlingarna eftersom de äter skadeinsekter.⁶

Grodorna vill ha en fuktig livsmiljö och de behöver gyttja på dikesbotten för sin vinterdvala. Under sommarmånaderna utgör fuktiga diken bra förflytningsruttor för grodorna i en för övrigt varm och öppen åkermiljö.

-
- 1 Heliölä, J. ja Kuussaari, M. (2008).
 - 2 Pienvesiopas.
 - 3 Ma, M. (2006).
 - 4 Alaraudanjoki, A. (2022).
 - 5 Heliölä, J. ja Kuussaari, M. (2008).
 - 6 Se Livsmedelsverkets video: Så här befrämjar du naturens mångfald på åkern





KÄLLOR

Alaraudanjoki, A. (2022). Pientareet tarjoavat viljelykasvien pölytystä ja luontaista tuholistorjuntaa. <https://www.proagria.fi/blogit/maisema-mielessa/pientareet-tarjoavat-viljelykasvien-polytysta-ja-luontaista-tuholaistorjuntaa>

Heliölä, J. ja Kuussaari, M. (2008). Perhoskantojen seuranta maatalousalueilla vuosina 2001–2006. Kuussaari, M et al (toim.): Maatalouden ympäristötuen merkitys luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle. MYTVAS-loppuraportti 2000–2006. Suomen ympäristö 4/2008, SYKE.

Ma, M. (2006). Plant species diversity of buffer zones in agricultural landscapes : in search of determinants from the local to regional scale. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/20701>

Pienvesiopus. Pienvesien tunnistaminen ja lainsäädäntö. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 36/2019

Livsmedelsverket. Så här befrämjar du naturens mångfald på åkern (2023). <https://www.youtube.com/watch?v=03N63Vbj2l4>

